

Hugues Faidit

Donatz Proensals

(Grammaire du XIIIe siècle)

C.I.E.L. d'Oc

Centre International de l'Écrit en Langue d'Oc

3 Place Joffre, 13130 Berre L'Étang

<http://www.lpl.univ-aix.fr/ciel/>

DONATZ PROENSALS

AQUEST ES LO DONATZ PROESALS FAITZ PER LA RAIZO DE TROBAR. (1)

Las oit partz que om troba en gramatica, troba om en vulgar proensal so es: NOM, PRONOM, VERBE, ADVERBE, PARTICIP, CONJUNCTIOS, PREPOSITIOS, INTERJECTIOS.

NOM es apelatz per zo que significa substantia ab propria qualitat o ab comuna; e largamen (2) todas las causas a lasquals Adams pauset noms podon esser noms appelladas. El noms a cinq causas: SPECIES, GENUS, NOMBRE, FIGURA, CAS.

SPECIES (3) O es primitiva o es derivativa. Primitius es apelatz lo noms que es per se, e non es vengutz d'algun nom ni d'algun verb, si cum es *bontats*. Derivatius nom es aquel que ven d'altre loc, si cum *bos* que ven de *bontat*, que bos non pot hom esser ses bontat. GENUS es de cinq maneras: masculis, feminis, neutris, comus, omnis. Masculis es aquel que perten a las masclas causas solamen, si cum *bons, mals, fals*. Feminis es aquel que perten a las causas feminils solamen si cum *bona, bela, mala e falsa*. Neutris es aquel que no perten a l'on ni a rautre si cum *gaugz e bes*. Mas aici no sec lo vulgars la gramatica els neutris substantius, ans se dizen aici cum se fossen masculi, si cum aici: «grans es lo bes que aquest m'a fait.» e «grans es lo mals que m'es vengutz de lai.» Comun son aquelh que pertenen al mascle e al feme ensems, si cum son li participi que fenissen in ANS o in ENS; 4) q'eu posc dire: «aquestz cavalers es presans — aquesta domna es presans — aquestz cavalers es avinens — aquesta domna es avinens.» Mas el nominatiu plural se camja d'aitan que conven a dire: «aquelh cavaler son avinen — aquelas donas son avinens.» Omnis es aquel que perte al mascle e al feme e al neutri ensems; q'eu posc dire: «aquestz cavaliers es plasens — aquesta dona es plazens» e «aquestz bes m'es plazens.»

1) Ce titre ne se trouve que dans le ms. Riccardi; les autres donnent celui que je place en tête du texte latin.

2) R. *generalement*.

3) R *Species zon en doas maneiras: o es . . .*

4) R. o in ens, si cum *presan,, avinens*, q'eu pose . . .
